

ЛІКВІДНІСТЬ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ

місячний огляд

Жовтень 2011

З 16.10.2011 р. набрав чинності [Закон України від 22.09.2011 №3795-VI «Про внесення змін у деякі законодавчі акти України щодо врегулювання відносин між кредиторами і споживачами фінансових послуг»](#). Закон спрямований на удосконалення нормативного регулювання для підвищення захисту прав кредиторів, вкладників банків і споживачів фінансових послуг з метою зниження рівня ризиків фінансової системи та частки проблемних активів у портфелі банківських установ і **забороняє надання споживчих кредитів в іноземній валюті на території України**.

У жовтні ситуація на грошово-кредитному ринку характеризувалася продовженням зростання загального обсягу депозитів та вартості коштів, а динаміка основних монетарних показників обумовлювалася політикою НБУ щодо регулювання валютного курсу та інфляції на тлі триваючих девальваційних очікувань населення.

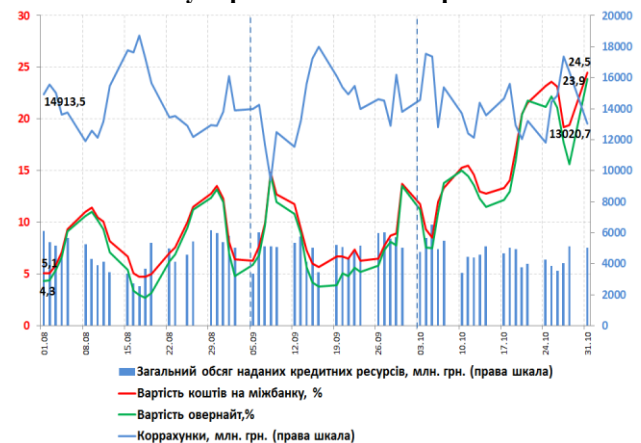
Залишки на коррахунках коливались в межах 11,8-17,5 млрд. грн. та на кінець місяця становили 15,9 млрд. грн.

Їх середній рівень при цьому залишився практично без змін - збільшився лише на 0,7% з 14,3 млрд. грн. у вересні до 14,4 млрд. грн. у жовтні на що міжбанк відреагував суттєвим зростанням ставок: **короткострокової**, яка розраховується НБУ - на 10,4 в.п. до 24,5% та **овернайт** - на 10,8 в.п. до 23,9% на кінець жовтня.

Мобілізаційні операції перестали бути важливим інструментом регулювання ліквідності - зважаючи на низьку ліквідність банківської системи, активність НБУ щодо мобілізації коштів була дуже низькою: загальний обсяг **проданих депозитних сертифікатів** у жовтні становив 2,7 млрд. грн. (15,7 млрд. грн. у липні, 5,3 млрд. грн. у серпні та 10,1 млрд. грн. у вересні) із середньозваженою процентною ставкою 0,5%, при цьому станом на 31.10.2011 р. їх обсяг в обігу становив лише 253 млн. грн.

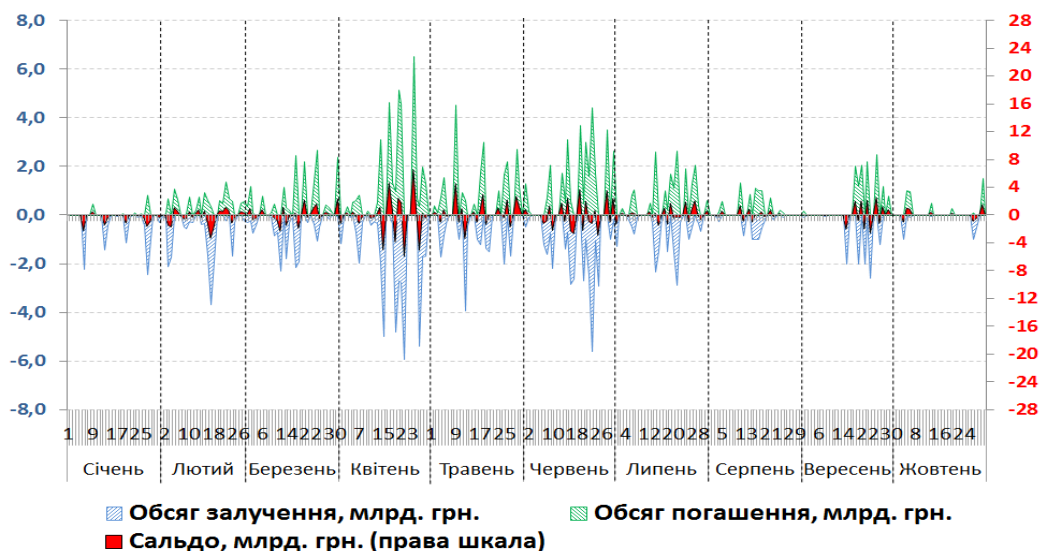
У листопаді, за умови відсутності нових короткострокових розміщень, **обсяг депозитних сертифікатів до погашення** очікується близько 166 млн. грн. що у свою чергу нівелює вплив даного інструменту на динаміку монетарної бази.

Динаміка коррахунків та вартості коштів на міжбанківському ринку, млн. грн., % у серпні-жовтні 2011 р.

Джерело: НБУ Розрахунки: ІЕЕ

Динаміка мобілізаційних операцій НБУ та їх вплив на ліквідність банківської системи у 2011р.

Джерело: НБУ Розрахунки: ІЕЕ

Грошова маса зросла лише на 0,5% (з початку року зростання на 11,3%) до 665,4 млрд. грн. що у свою чергу обумовлювалося зростанням мультиплікації коштів з 2,83 у вересні лише до 2,84 у жовтні та скороченням готівки поза банками на 0,8% (зростання на 2,9% з початку року) до 188,4 млрд. грн.

Загальний обсяг депозитів зріс на 1,1% до 473,9 млрд. грн. що у розрізі валют забезпечувалося зростанням вкладів у іновалюті на 2,9% до 206,5 млрд. грн. та скороченням вкладів у нацвалюті на 0,3% до 267,4 млрд. грн.

Підтверджуючи брак ліквідності комерційних банків, продовжує зростати вартість вкладів - середньомісячна ставка за депозитами в нацвалюті, яка розраховується НБУ, підвищилася з 7,2 у вересні до 10,4% у жовтні, однак, недовіру до гривні відображає скорочення вкладів у нацвалюті як фізичних так і юридичних осіб: портфель гривневих вкладів населення скорочується третій місяць поспіль (на 0,5% у серпні, 1,8% у вересні та 0,3% у жовтні (на 9,5% з початку року) до 153,3 млрд. грн.) у той час як аналогічні вклади реального сектору скоротилися на 0,4% (зростання на 14,2% з початку року) до 114,1 млрд. грн. Рівень доларизації¹ економіки за цих умов підвищився з 30,3% у вересні до 31% у жовтні.

Девальваційні очікування населення у тому числі підтверджує негативне сальдо продажу/купівлі валюти на готівковому ринку – 1,4 млрд. дол. США у жовтні (з початку року – 10,5 млрд. дол. США).

Загальний обсяг наданих кредитів зріс на 0,7% (з початку року на 10,3%) до 798,4 млрд. грн., який у розрізі валют в основному забезпечувався зростанням кредитування у нацвалюті на 1,8% до 464 млрд. грн. та скороченням кредитування у іновалюті на 0,9% до 334,4 млрд. грн.

Кредитування юросіб зросло на 1% (з початку року на 14,8%) до 596,6 млрд. грн. що у свою чергу забезпечувалося зростанням кредитів у нацвалюті на 1,6% (18,4% з початку року) до 384,2 млрд. грн. при незмінних темпах валютних позик.

При цьому темпи кредитування фізосіб сповільнили негативну динаміку - скоротилися на 0,2% (з початку року скорочення на 1,3%) до 201,8 млрд. грн.

Монетарна база (МБ) скоротилася на 0,1% (з початку року зросла на 3,7%) до 234,2 млрд. грн.

Суттєвий вплив на динаміку монетарної бази чинили: бюджетні кошти (їх обсяг у національній валюті на рахунках в НБУ у жовтні зменшився на 15,4% до 5,4 млрд. грн.) та операції на валютному ринку (через валютний канал відбувалося вилучення коштів – негативне сальдо валютних інтервенцій НБУ становило 1,5 млрд. дол. США).

У жовтні норматив обов'язкових резервів становив 14,2 млрд. грн., залишок коштів заблокованих на окремому рахунку в НБУ скоротився на 0,9% до 11 млрд. грн.

У вересні норматив обов'язкових резервів становив 13,9 млрд. грн., залишок коштів заблокованих на окремому рахунку в НБУ зріс на 5,7% до 11,1 млрд. грн. Обсяг операцій НБУ з рефінансування банків у жовтні становив 4,2 млрд. грн. (з початку року – 10,2 млрд. грн.). Середньозважена процентна ставка за якими становила 12,2% (з початку року – 10,8%). У жовтні НБУ придбав ОВДП на 4,6 млрд. грн. (з початку року – 18,0 млрд. грн.). Операції продажу ОВДП з портфеля НБУ в жовтні не проводилися (з початку року обсяг таких операцій становив 1,4 млрд. грн.). Крім того, протягом жовтня через механізм двостороннього котирування Національний банк України придбав державні облігації України на загальну суму 0,5 млрд. грн. (за номінальною вартістю). З початку року обсяг таких операцій становив 4,7 млрд. грн. (за номінальною вартістю).

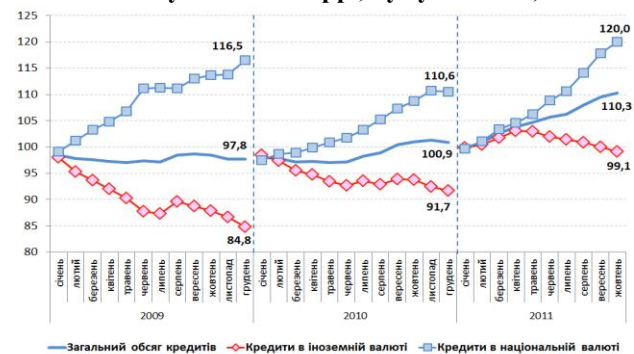
Облікова ставка залишилася на рівні 7,75%.

Динаміка монетарної бази та грошової маси у 2010 – 2011 рр., кумулятивно, %

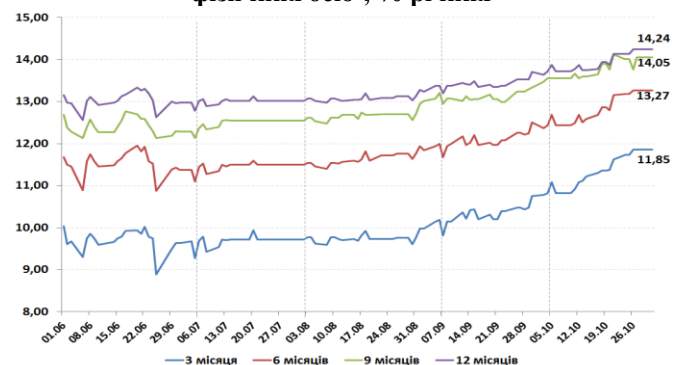
Джерело: НБУ Розрахунки: ІЕЕ

Динаміка кредитування у національній та іноземній валюті у 2010 – 2011 рр., кумулятивно, %

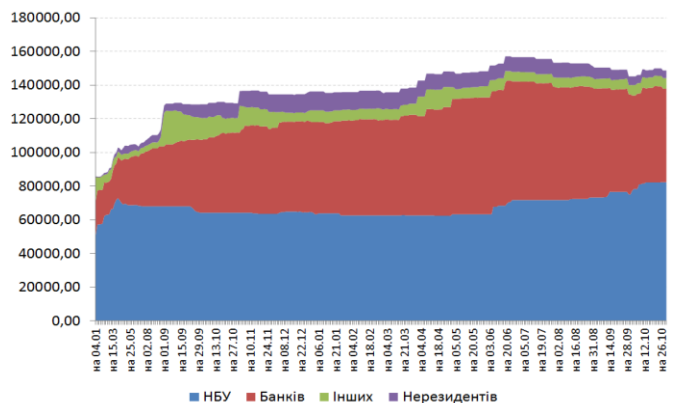
Джерело: НБУ Розрахунки: ІЕЕ

Динаміка українського індексу ставок за депозитами фізичних осіб², % річних

Джерело: НБУ Розрахунки: ІЕЕ

Обсяги ОВДП у розрізі утримувачів, млрд. грн. у 2011 р.

Джерело: НБУ Розрахунки: ІЕЕ

¹ Розрахунковий показник, що відображає питому вагу депозитів в іновалюті в загальному обсязі грошової маси.

² Компанія Thomson Reuters розраховує індикативну ставку «Український індекс ставок за депозитами фізичних осіб» (Ukrainian Index of Retail Deposit Rates, або UIRD) за методикою, розробленою спільно з Національним Банком України, на основі номінальних ставок ринку депозитів фізичних осіб, які оголошуються провідними учасниками українського ринку банківських депозитів фізичних осіб.

Отже, НБУ продовжує слідкувати за курсом та інфляцією, як результат ми спостерігаємо брак ліквідності та зростання вартості коштів. Нацбанк у свою чергу, зважаючи на низьку ліквідність КБ, відмовився від використання мобілізаційних операцій для забезпечення рівноваги на грошово-кредитному ринку і м'яво купує ОВДП.

Довідково: КМУ [Постановою від 28.09.2011 р. №1011 «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 31 січня 2001 р. N 80»](#) схвалив випуск облігацій внутрішньої державної позики з індексованою вартістю які передбачають фіксацію курсу для інвестора.

Також НБУ, з надією на використання приватним сектором, працює над випуском [сертифікатів, прив'язаних до золота](#). Перший вид - це процентні облігації, забезпечені активами НБУ і запасами фізичного золота, які дозволять власникові отримувати фіксований дохід. Другий вид - це сертифікати НБУ, забезпечені золотим запасом, з необмеженим терміном обігу.

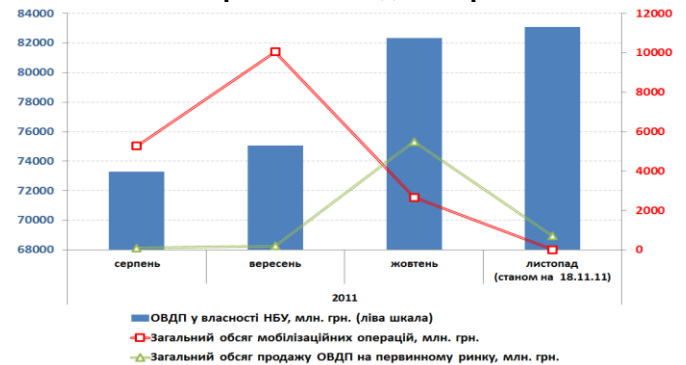
Кліринг таких ОВДП здійснюватиметься у депозитарії НБУ, а не в Euroclear або Clearstream, що враховуючи нижчу дохідність ніж за суверенними єврооблігаціями, знижуватиме привабливість даного інструмента для нерезидентів.

Запровадження урядом нових боргових інструментів відбувається на тлі суттєвого недовиконання плану внутрішніх запозичень: за 10 місяців 2011р. Мінфін залучив до бюджету близько 50%, передбаченого бюджетом, а обсяг коштів Уряду в НБУ у нацвалюті скорочується другий місяць поспіль (у грудні також очікується суттєве сезонне скорочення бюджетних коштів, пов'язане із специфікою планування витрат Мінфіном. Відтак, таке недовиконання, можливо, доведеться компенсувати за рахунок зовнішніх запозичень, що відбуватимуться за несприятливих ринкових умов.

Хоча вартість запозичень шляхом розміщення індексованих облігацій на перший погляд є нижчою, ніж традиційних ОВДП або ОЗДП, однак, задовольняючи дефіцит коштів таким чином **Мінфін бере на себе суттєвий валютний ризик**.

Отже, Уряд відчуває серйозні проблеми, пов'язані з браком коштів, при чому НБУ втримується від використання фондового каналу як джерела емісії, зважаючи на інфляційні та девальваційні очікування, а комерційним банкам не до купівлі ОВДП. Таким чином Уряд погоджується приймати на себе валютні ризики.

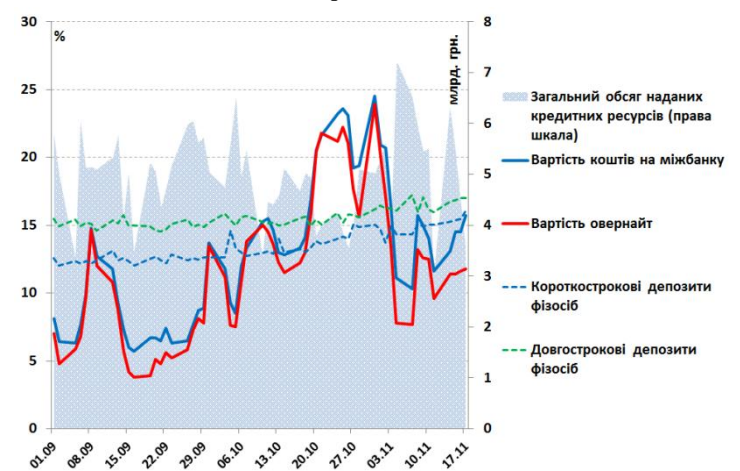
Результати первинних розміщень ОВДП, обсяги ОВДП на балансі НБУ та обсяги мобілізаційних операцій НБУ у серпні-листопаді 2011 р.

Джерело: НБУ Розрахунки: ІЕЕ

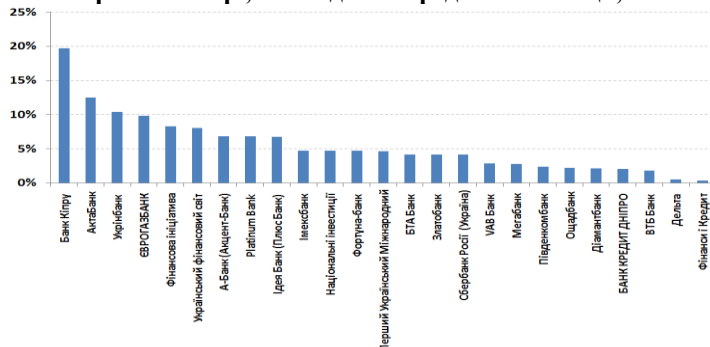
Вірогідніше, зростання вартості депозитів у нацвалюті триватиме у зв'язку зі збереженням ризиків волатильності залишків на коррахунках та дефіцитом ліквідності (який, на тлі зростання вартості коштів на міжбанку, як варіант може покриватися у тому числі і за рахунок залучення коштів населення) а також інфляційних та девальваційних очікувань. Підвищення вартості депозитів у свою чергу позначиться на вартості кредитів та попиту на них. Однак, незважаючи на привабливу вартість вкладів, населення, реагуючи на триваючу напругу у фінансовому секторі України та очікування другої хвилі кризи не охоче розміщує депозити у нацвалюті. У цьому світлі перевагою користуються короткострокові депозити які з одного боку вигідні для населення, з іншого менш ризикові для учасників ринку. Відчувається складність прогнозування ринкової ситуації а також невпевненість комерційних банків у рентабельності довгострокового ресурсу відсутність якого може стимулювати банки обмежити споживче кредитування, що у свою чергу знизить внутрішній попит та негативно вплине на динаміку ВВП.

Динаміка вартості коштів на міжбанку та вкладів фізичних осіб, %

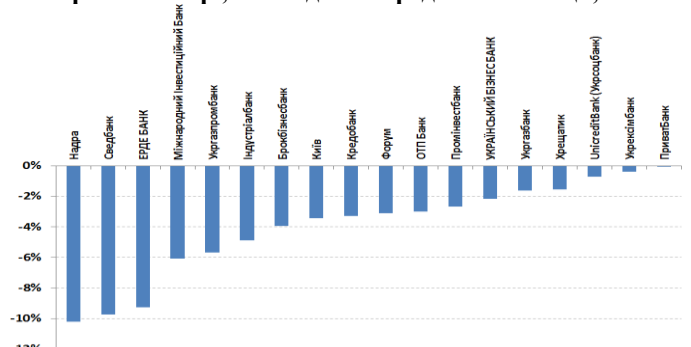
Джерело: НБУ Розрахунки: ІЕЕ

Рейтинг банків за обсягом залучених строкових депозитів у вересні 2011 р., зміна до попереднього місяця, %

Джерело: АУБ Розрахунки: ІЕЕ

Рейтинг банків за обсягом відтоку строкових депозитів у вересні 2011 р., зміна до попереднього місяця, %

Джерело: АУБ Розрахунки: ІЕЕ

© 2011 Інститут еволюційної економіки. Всі права захищені.

Даний документ надається виключно як інформація.

Дані публікації в жодному разі не претендують на всеосяжний і повний аналіз ринку. Будь-які думки, виражені в даному звіті, носять суб'єктивний характер і можуть відрізнятися від точки зору інших структурних підрозділів Інституту еволюційної економіки у зв'язку з використанням різної методології, підходів і припущень при проведенні аналізу. Всі точки зору і думки (включаючи затвердження та прогнози) належать лише Інституту еволюційної економіки і можуть бути змінені без попередження або повідомлення. Представлені в документі думки виражені з урахуванням ситуації на дату виходу матеріалу.

Ми не стверджуємо, що наведена інформація і думки вірні або представлені повністю, хоча вони базуються на даних, отриманих з надійних джерел.

Дані публікації ні в якій мірі не покликані виступати в ролі керівництва до прийняття рішень та рекомендацій до купівлі або продажу валюти, цінних паперів тощо, т.я. носять суто ознайомчий характер. Автори не несуть ніякої відповідальності або зобов'язань щодо збитків через прийняті на основі даних публікацій рішення.

Несанкціоноване копіювання, розповсюдження, а також публікація цього документа у будь-яких цілях заборонено.

Інститут еволюційної економіки
<http://www.iee.org.ua>

Директор
[Макаренко Ігор Петрович](#)

Аналітик
[Острокоморець Олег Олегович](#)